

Viteus vitifoliae (kukainis)

Vīnogu filoksēra

Saimniekaugi

Saimniekaugs ir *Vitis* spp.

Ģeogrāfiskā izplatība

Eiropa: Apvienotā Karaliste, Armēnija, Austrija, Azerbaidžāna, Bosnija un Hercegovina, Bulgārija, Čehija, Francija, Grieķija, Gruzija, Horvātija, Itālija, Krievija, Luksemburga, Maķedonija, Malta, Melnkalne, Moldova, Polija, Portugāle, Rumānija, Serbija, Slovākija, Slovēnija, Spānija, Šveice, Ungārija, Vācija.

Āfrika: Alžīrija, Dienvidāfrikas Republika, Maroka, Tunisija, Zimbabve.

Āzija: Indija, Izraēla, Japāna, Jordānija, Korejas Republika, Korejas TDR, Ķīna, Libāna, Sīrija, Taivāna, Turcija, Uzbekistāna.

Amerika, Centrālamerika un Karību jūras baseina valstis: Argentīna, ASV, Bermudas, Bolīvija, Brazīlija, Kanāda, Kolumbija, Meksika, Panama, Peru, Urugvaja, Venecuēla.

Okeānija: Austrālija, Jaunzēlande.

Simptomi

Sakņu (*radicolae*) forma

Uz saknēm: daudzi mezgli vai gallas uz saknēm, kas izraisa sakņu pūšanu, lapu dzeltēšanu un vīnogulāju nikuļošanu.

Gallu (*gallicolae*) forma

Uz lapām: nelielas gallas, reizēm tik daudz, ka pilnībā noklāj visu lapu. Sezonas beigās, kad invāzija īpaši spēcīga, skartās lapas deformējas un nobirst.

Bioloģija

Izšķir divas filoksēras formas: sakņu (*radicolae*) formu ar nepilnīgu attīstības ciklu un lapu (*gallicolae*) formu ar pilnu attīstības ciklu.

Sakņu formas filoksēras 1. un 2. attīstības stadijas kāpuri pārziemo uz vīnogulāju saknēm. Pavisam kāpuriem ir 5 attīstības stadijas. Pēdējā attīstības stadijas kāpuri pārvēršas mātītē. Mātītes vairojas partenogēnētiski. Mātītes izdēj 40 - 100 olas un pēc tam iet bojā. Partenogēnētiskās mātītes parādās, bet tās nevar attīstīties uz lapām, tāpēc bioloģiskais cikls virs zemes netiek pabeigts.

Uz amerikāņu vīnogulājiem filoksēra dzīvo uz saknēm un lapām, un iziet pilnu attīstības ciklu. Uz amerikāņu

vīnogulājiem pārziemo olas, kas piestiprinātas pie vīnogulāju stublājiem.

Pavasārī, pēc lapu parādīšanās, izšķiļas kāpuri filoksēras **lapu formai**. Dzeltenās krāsas laputis migrē uz lapām, kur sāk baroties, izraisot gallu veidošanos. Līdzko laputis ir sasniegušas pieaugušo stadiju (lodveida formas, 1,6 - 1,8 mm gari), tās izdēj 400-600 olas katrā gallā.

Viena laputs rada četras līdz sešas paaudzes. Pēdējās paaudzes indivīdi nokrīt zemē un aizrokas līdz saknēm (1,2 m dziļumā), kur tie var izdzīvot vairākas partenogēnētiskās paaudzes. Rudenī uz vīnogulāju saknēm tiek radītas spārnotās partenogēnētiskās mātītes, tās pamet augsni un lido uz vīnogulāju lapām. Pēc 24 stundām tiek izdētas divu veidu olas; no lielākajām izšķiļas mātītes, bet no mazākajām - tēviņi. Šī dzimumpaaudze pārojas un izdēj ziemas olas, tādējādi noslēdzot bioloģisko ciklu. Olas neiet bojā pat ļoti bargās un aukstās ziemās.

Izplatīšanās veidi

Lokālais: imago pārlidojumi nelielos attālumos. Eiropā kaitēklis pārsvarā paliek pie saknēm (sakņu formā).

Lielos attālumos: ar stādīšanai paredzētajiem vīnogulājiem, bet ne ar vīnogām.

Filoksēras sakņu forma. Foto: [Central Science Laboratory, Harpenden, British Crown, Bugwood.org](http://www.CentralScienceLaboratory.Harpenden.BritishCrownBugwood.org)

Filoksēras lapu forma. Foto: [Jim Occi, BugPics, Bugwood.org](http://www.JimOcciBugPicsBugwood.org)

Valsts augu aizsardzības dienests Augu karantīnas departaments